

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Кафедра загальної та клінічної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-педагогічної роботи

“ ” р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Психологічні основи сексології та сексопатології»

за Освітньо-професійною програмою «Психологія»

Перший (бакалаврський) рівень

галузь знань **05 «Соціальні та поведінкові науки»**

спеціальність **053 «Психологія»**

спеціалізація

факультет **філософський факультет**

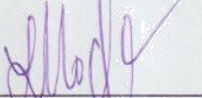
Івано-Франківськ – 2019 р.

Робоча програма навчальної дисципліни **«Психологічні основи сексології та сексопатології»** для студентів галузі знань **05 «соціальні та поведінкові науки»**, спеціальності **053 «Психологія»** за Освітньо-професійною програмою **«Психологія»** за першим (бакалаврським) освітнім рівнем – 2019 . – 34 с.

Розробник: **Федик Оксана Василівна**, доцент кафедри загальної та клінічної психології, кандидат психологічних наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної та клінічної психології.

Протокол від “29” серпня 2019 р. № 1

Завідувач кафедри загальної та клінічної психології (Москалець В.П.)

“29” серпня 2019 р.

Схвалено науково-методичною комісією філософського факультету.
Протокол від “15” жовтня 2019 р. № 2

Голова (Пілецька Л. С.)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Нормативна (за вибором)	
Модулів	Спеціальність: 053 Психологія	Рік підготовки:	
Змістових модулів		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин –180		3-й	3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента -	Освітній рівень: перший, бакалавр	Лекції	
		26 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		36 год.	12 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
118 год.	160 год.		
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: залік			

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: ознайомлення студентів із закономірностями та основними етапами психосексуального розвитку людини, становленням статевої самосвідомості, статевої поведінки, психосексуальної орієнтації, а також поняття "статевої конституції", етапами копулятивного циклу, особливостями чоловічої та жіночої сексуальності, здійснити аналіз порушень статевої функції та сексуальні перверзії у чоловіків та жінок, а також розглянути методи психотерапії сексуальних порушень..

Цілі курсу: забезпечувати реалізацію системного підходу до висвітлення соціокультурних та психологічних аспектів сексуальності, психологічних

закономірностей сексуальної поведінки, озброїти студентів знаннями з проблем вікових особливостей сексуальної поведінки, психології подружнього статевого життя, психології статевого розладів, ознайомлювати студентів з особливостями врахування соціокультурних та психологічних аспектів сексуальності у роботі психолога із клієнтами.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- Медико-біологічні та психологічні аспекти сексології;
- предмет та завдання сексології як галузі знань;
- історію становлення та розвитку сексології як науки;
- історію статевого взаємовідносин у різні часи і в різних народів;
- прояви та види психосексуальних розладів;
- особливості нейрогуморальної регуляції сексуальних реакцій;
- чинники, що впливають на збереження репродуктивного здоров'я;
- основні чинники та ознаки здорового способу життя;
- рівні розвитку сексуальної свідомості та їх взаємозв'язок із сексуальним статусом суспільства;
- основні методи та прийоми статевого виховання;
- особливості статевої соціалізації;
- основні шляхи становлення сексуальної свідомості;

вміти:

- використовувати стратегію психологічного дослідження для встановлення чинників сексуальних розладів;
- формувати тактику психологічного дослідження в залежності від задач, які вирішуються в руслі сексології;
- використовувати методи психо- та патопсихологічного дослідження;
- використовувати принципи аналізу даних психологічного дослідження;
- використовувати техніку інтерпретації даних психологічного дослідження.

Результати навчання (компетентності)

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології та професійної підготовки у процесі навчання, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов. ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, мислити концептуально, системно, саногенно.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним,

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії, володіння соціально-психологічними механізмами взаєморозуміння і взаємовпливу.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні, знання юридичних та морально-етичних нормативно-регулятивних засад професійної діяльності психолога і готовність неухильно дотримуватись.

ЗК12. Здатність розуміти психологічний зміст суспільних процесів і впливати на них з позицій принципу гуманізму; ставитись з повагою до мультикультурності та різноманітності

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології та сексології.

СК3. Здатність до розуміння специфіки сексуальної поведінки, діяльності та вчинків людини з огляду на її статевість та сексуальність.

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження людської сексуальності.

СК8. Здатність організовувати та надавати консультативну допомогу (індивідуальну та групову) щодо сексуальності особистості та сексуальних розладів.

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ на основі анатоμο-фізіологічних, вікових, психологічних, соціокультурних аспектів.

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

- ПР5. Обирати та застосовувати методи психологічної діагностики особистості з сексуальним розладом та технології сексологічної допомоги.
- ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу; застосувати психотерапевтичні техніки з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.
- ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.
- ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, які мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.
- ПР15. Виявляти і вирішувати соціально-психологічні проблеми особистості у великих і малих групах.
- ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.
- ПР18. Виявляти та диференціювати проблеми збереження і відновлення психічного здоров'я та психологічного благополуччя.

Програма навчальної дисципліни

ОСНОВИ СЕКСОЛОГІЇ

Тема 1. Основи сексології. Історія становлення сексології.

Сексологія як міждисциплінарна галузь наукових знань.

Сексологія - галузь наукових знань про біологічні, психічні та соціальні аспекти статевих стосунків. Місце сексології у системі наук. Міждисциплінарні зв'язки сексології. Внутрішньодисциплінарні тенденції. Актуальність сексологічних досліджень.

Аспекти сексуальності (біологічний, психологічний, соціальний, клінічний, поведінковий).

Чотири періоди розвитку сексології: доісторичний; період спостереження та донаукових досліджень; період досексологічних знань, період сексологічних знань.

Методи сексологічних досліджень. Проблеми й обмеження сексологічних досліджень.

Література:

1. *Акімова Л. Н.* Психология сексуальности. - Одесса: СМІЛ, 2005. - 198 с.
2. *Имелинский К.* Сексология и сексопатология. – М., 1986.
3. *Кащенко Е.А.* Основы социокультурной сексологии. – М., 2002.
4. *Келли Гери Ф.* Основы современной сексологии. – Санкт-Петербург, 2000.
5. Говорун Т.В. Кікінеджи О.К. Стать та сексуальність (посібник для студентів педагогічних ВНЗ) – Тернопіль: Навчальна книга, 1999 .
6. Діденко С. Психологія сексуальності та сексуальних стосунків: Навчальний посібник.

- К.:Арістей,2003.-312 с.
7. Діденко С.В., Козлова О.С. Психологія сексуальності: Підручник.- К.:Академвидав,2009.-304 с.
 8. *Психологічні основи сексуальності: матеріали для самопідготовки до семінарських занять для студентів спеціальності «Психологія» /Редагування та упорядкування О.В.Федик. – Івано-Франківськ: Плай ,2019. – 195 с. (Доповнене та перевидане).*

Тема 2. Стать та її детермінанти. Етапи формування сексуальності Анатомо-фізіологічні складові сексуальної поведінки. Психофізіологія сексуальності.

Анатомія і фізіологія статевих органів. Основні форми статевого життя людини (за А.Кінзі, за Г.С.Васильченком): Екстрагенітальні форми статевого життя. Генітальні форми статевого життя. Сурогатні та вікарні (замісні) форми статевої активності; сурогатні форми коїтусу, нормативний гетеросексуальний коїтус; орально-генітальні (лабіогенітальні) контакти (кейра, феліяція, кунілінгус); сексуальні дії з тваринами.

Психофізіологія статевого акту (дослідження У. Мастерса і В. Джонсон). Стадії циклу сексуальних реакцій.

Стадії копулятивного циклу (Г.С. Васильченко) чоловіка: нейрогуморальна готовність, психічна, ерекційна, копулятивна (фрикційна), еякуляторна, рефрактерна. Складові копулятивного циклу чоловіка (Г.С. Васильченко): нейрогуморальна, психічна, ерекційна, еякуляторна.

Основні прояви нормальної сексуальності у жінок та чоловіків.

Література:

1. *Акімова Л. Н.* Психологія сексуальності. – Одеса, 2005.
2. *Имелинский К.* Сексология и сексопатология. – М., 1986.
3. *Келли Гери Ф.* Основы современной сексологии. – Санкт-Петербург, 2000.
4. *Кон И.С.* Введение в сексологию. – М., 1988.
5. *Кришталь В.В.* Сексуальна гармонія подружньої пари. – К., 1990.
6. Говорун Т.В. Кікінеджи О.К. Стать та сексуальність (посібник для студентів педагогічних ВНЗ) – Тернопіль: Навчальна книга ,1999 .
7. Діденко С. Психологія сексуальності та сексуальних стосунків: Навчальний посібник. – К.:Арістей,2003.-312 с.
8. Діденко С.В., Козлова О.С. Психологія сексуальності: Підручник.- К.:Академвидав,2009.-304 с.
9. *Психологічні основи сексуальності: матеріали для самопідготовки до семінарських занять для студентів спеціальності «Психологія» /Редагування та упорядкування*

Тема 3. Моделі сексуальності. Психосексуальний розвиток

Психосексуальний розвиток та статева соціалізація. Поняття статі та статєво-рольових стереотипів. Формування статі. Генетична стать, генітальна стать гаметна стать, гормональна стать, громадянська (паспортна) стать, стать ідентифікації, соматична (морфологічна) стать, психологічна стать. Етапи формування і прояви сексуальності. Етапи психосексуального розвитку за У. Мастерсом і В. Джонсон. Дитяча сексуальність. Сексуальність підлітків. Сексуальність дорослої людини.

Стадії індивідуальної еволюції лібідо: понятійна, романтична, еротична, сексуальна, зрілої сексуальності. Психогідравлічна модель. «Гіпотеза редукції стимул-реакції». Концепція сексуальної збудливості Р. Уейлена. Екологічна модель (модель двох компонентів). Теорія «сексуального сценарію», запропонована У. Саймоном і Д. Ганьоном.

Етапи психосексуального розвитку за Г.С. Васильченком. Парапубертат. Статєва ідентифікація. Препубертат. Статєва стереотипізація. Пубертат. Підліткові поведінкові реакції. Формування скерованості потягу. Перехідний період розвитку сексуальності. Сексуальний ексцес. Умовно-фізіологічний ритм. Період зрілої сексуальності. Інволюційний період. Менопауза. Клімактеричний період.

Література:

1. *Имелинский К.* Сексология и сексопатология. – М., 1986.
2. *Каган В.Е.* Воспитателю о сексологии. – М., 1991.
3. *Каган В.Е.* Психосексуальное воспитание детей и подростков. – Ленингр., 1990.
4. *Кащенко Е.А.* Основы социокультурной сексологии. – М., 2002.
5. *Говорун Т.В. Кікінеджи О.К.* Стать та сексуальність (посібник для студентів педагогічних ВНЗ) – Тернопіль: Навчальна книга, 1999 .
6. *Діденко С.* Психологія сексуальності та сексуальних стосунків: Навчальний посібник. – К.:Арістей, 2003.-312 с.
7. *Діденко С.В., Козлова О.С.* Психологія сексуальності: Підручник. - К.:Академвидав, 2009.-304 с.
8. *Психологічні основи сексуальності: матеріали для самопідготовки до семінарських занять для студентів спеціальності «Психологія» /Редагування та упорядкування О.В.Федик. – Івано-Франківськ: Плай, 2019. – 195 с. (Доповнене та перевидане).*

Тема 4. Психологічні аспекти сексуальності. Кохання. Сексуальна гармонія та дисгармонія подружньої пари. Статева конституція чоловіка і жінки

Відносність норми у сексології. Види сексуальної норми. Статева конституція, її функціональне значення. Векторна шкала визначення статевої конституції чоловіків.

Обумовлені генотипом вектори: пробудження лібідо, перша еякуляція (роки), трохантерний індекс (відношення зросту до довжини ноги), оволосіння. Конституційно-модельовані вектори.

Векторна шкала визначення статевої конституції жінки: менструальна функція (перша менструація у віці (роки), регулярність менструацій), дітородна функція (термін настання вагітності після початку статевого життя; характер перебігу вагітності)

Література:

1. *Акімова Л. Н.* Психологія сексуальності. - Одеса: СМІЛ, 2005. - 198 с.
2. *Имелинский К.* Сексология и сексопатология. – М., 1986.
3. *Кащенко Е.А.* Основы социокультурной сексологии. – М., 2002.
4. *Келли Гери Ф.* Основы современной сексологии. – Санкт-Петербург, 2000.
5. *Говорун Т.В. Кікінеджи О.К.* Стать та сексуальність (посібник для студентів педагогічних ВНЗ) – Тернопіль: Навчальна книга, 1999 .
6. *Діденко С.* Психологія сексуальності та сексуальних стосунків: Навчальний посібник. – К.:Арістей, 2003.-312 с.
7. *Діденко С.В., Козлова О.С.* Психологія сексуальності: Підручник.- К.:Академвидав, 2009.-304 с.
8. *Психологічні основи сексуальності: матеріали для самопідготовки до семінарських занять для студентів спеціальності «Психологія» /Редагування та упорядкування О.В.Федик. – Івано-Франківськ: Плай, 2019. – 195 с. (Доповнене та перевидане).*

Тема 5. Основні рівні розвитку сексуальної свідомості і їх взаємозв'язок із сексуальним статусом суспільства.

Особливості розвитку та становлення статевої свідомості у чоловіків у різні вікові періоди. Особливості розвитку та становлення статевої свідомості у жінок у різні вікові періоди. Орієнтовні схеми розвитку статевої свідомості. Роль та значення статевого виховання, статевої соціалізації для формування

статевої свідомості. Поняття та динаміка розвитку статевої самосвідомості. Основні етапи розвитку статевої самосвідомості та їх характеристика. Вплив соціального середовища на психосексуальний розвиток і формування статі людини. Основні цілі та чинники статевого виховання та їх характеристика. Установки і цінності як детермінанти статевого виховання. Основні види установок та їх характеристика. Основні принципи статевого виховання та їх характеристика. Основні методи та прийоми статевого виховання.

Література:

1. *Акімова Л. Н.* Психология сексуальности. - Одесса: СМІЛ, 2005. - 198 с.
2. *Бэрн Э.* Секс в человеческой любви. – М., 1991.
3. *Буртянский Д.Л., Кришталь В.В., Смирнов Г.В.* Медицинская сексология. – Саратов, 1990.
4. *Имелинский К.* Сексология и сексопатология. – М., 1986.
5. *Кащенко Е.А.* Основы социокультурной сексологии. – М., 2002.
6. *Говорун Т.В. Кікінеджи О.К.* Стать та сексуальність (посібник для студентів педагогічних ВНЗ) – Тернопіль: Навчальна книга, 1999.
7. *Діденко С.* Психология сексуальности та сексуальних стосунків: Навчальний посібник. – К.:Арістей, 2003.-312 с.
8. *Діденко С.В., Козлова О.С.* Психология сексуальности: Підручник.- К.:Академвидав, 2009.-304 с.
9. *Психологічні основи сексуальності: матеріали для самопідготовки до семінарських занять для студентів спеціальності «Психологія» /Редагування та упорядкування О.В.Федик. – Івано-Франківськ: Плай, 2019. – 195 с. (Доповнене та перевидане).*
10. *Кришталь В.В.* Сексуальна гармонія подружньої пари. – К., 1990.

Тема 6. Кохання. Інтимна близькість та навички комунікації.

Види любові (за Д. Лі). Теорії кохання: двофакторна модель емоцій, теорія Р. Стернберга, теорія прив'язаності. Романтичне кохання. Поняття лімерентності (Д. Теннов). Любов-дружба. Біологічна складова кохання. Кохання і сексуальні стосунки. Кохання та шлюб. Компоненти міжособистісної інтимності. Особливості інтимності чоловіків і жінок. Проблеми інтимної близькості. Процес комунікації. Психосексуальний розвиток та статева соціалізація. Поняття статі та статево-рольових стереотипів. Формування статі. Етапи формування і прояви сексуальності.

Література:

1. *Акімова Л. Н.* Психология сексуальности. - Одесса: СМІЛ, 2005. - 198 с.
2. *Бэрн Э.* Секс в человеческой любви. – М., 1991.

3. Буртянский Д.Л., Кришталь В.В., Смирнов Г.В. Медицинская сексология. – Саратов, 1990.
4. Имелинский К. Сексология и сексопатология. – М., 1986.
5. Кащенко Е.А. Основы социокультурной сексологии. – М., 2002.
6. Келли Гери Ф. Основы современной сексологии. – Санкт-Петербург, 2000.
7. Кон И.С. Введение в сексологию. – М., 1988.
8. Говорун Т.В. Кікінеджи О.К. Статя та сексуальність (посібник для студентів педагогічних ВНЗ) – Тернопіль: Навчальна книга, 1999 .
9. Діденко С. Психологія сексуальності та сексуальних стосунків: Навчальний посібник. – К.:Арістей,2003.-312 с.
10. Діденко С.В., Козлова О.С. Психологія сексуальності: Підручник.- К.:Академвидав,2009.-304 с.
11. Психологічні основи сексуальності: матеріали для самопідготовки до семінарських занять для студентів спеціальності «Психологія» /Редагування та упорядкування О.В.Федик. – Івано-Франківськ: Плай, 2019. – 195 с. (Доповнене та перевидане).

ТЕМА 7. Сексуальна норма. Сексуальний темперамент. Сексуальний сценарій.

Поняття норми у сексології. Характеристика індивідуальної норми. Складові компоненти партнерської норми. Показники сексуального темпераменту. Сексуальна сумісність. Типи сексуального темпераменту. Когнітивні компоненти сексуального сценарію. Класифікація сексуального сценарію. Зв'язок сексуального сценарію та сексуальної поведінки. Мотиваційні схеми сексуальної поведінки. Сексуальний сценарій у системі загальних регуляторних механізмів особистості.

Література:

1. Акімова Л. Н. Психологія сексуальності. - Одеса: СМІЛ, 2005. - 198 с.
2. Буртянский Д.Л., Кришталь В.В., Смирнов Г.В. Медицинская сексология. – Саратов, 1990.
3. Имелинский К. Сексология и сексопатология. – М., 1986.
4. Кащенко Е.А. Основы социокультурной сексологии. – М., 2002.
5. Келли Гери Ф. Основы современной сексологии. – Санкт-Петербург, 2000.
6. Кон И.С. Введение в сексологию. – М., 1988.
7. Говорун Т.В. Кікінеджи О.К. Статя та сексуальність (посібник для студентів педагогічних ВНЗ) – Тернопіль: Навчальна книга, 1999 .
8. Діденко С. Психологія сексуальності та сексуальних стосунків: Навчальний посібник. – К.:Арістей,2003.-312 с.
9. Діденко С.В., Козлова О.С. Психологія сексуальності: Підручник.- К.:Академвидав,2009.-304 с.
10. Психологічні основи сексуальності: матеріали для самопідготовки до семінарських занять для студентів спеціальності «Психологія» /Редагування та упорядкування О.В.Федик. – Івано-Франківськ: Плай, 2019. – 195 с. (Доповнене та перевидане).

ТЕМА 8. Психосоціальні та психологічні основи сексуальності. Соціокультурні та психологічні аспекти чоловічої та жіночої сексуальності.

Соціокультурний науковий напрямок дослідження сексуальності. Диференціація гендерних ролей (теорія конфлікту) Р.Коллінза. Теорія соціальної диференціації статевих ролей Дж.Смелзер. Періодизація З. Фрейда, Е. Еріксона, Г. Васильченка, У.Мастерса та В.Джонсон.

Полісемантичність статевого символізму. Психологічні аспекти сексуальності.

Література:

1. Акімова Л. Н. Психология сексуальности. - Одесса: СМІЛ, 2005. - 198 с.
2. Бэрн Э. Секс в человеческой любви. – М., 1991.
3. Буртянский Д.Л., Кришталь В.В., Смирнов Г.В. Медицинская сексология. – Саратов, 1990.
4. Имелинский К. Сексология и сексопатология. – М., 1986.
5. Кащенко Е.А. Основы социокультурной сексологии. – М., 2002.
6. Говорун Т.В. Кікінеджи О.К. Стать та сексуальність (посібник для студентів педагогічних ВНЗ) – Тернопіль: Навчальна книга, 1999 .
7. Діденко С. Психология сексуальности та сексуальних стосунків: Навчальний посібник. – К.:Арістей,2003.-312 с.
8. Діденко С.В., Козлова О.С. Психология сексуальности: Підручник.- К.:Академвидав,2009.-304 с.
9. *Психологічні основи сексуальності: матеріали для самопідготовки до семінарських занять для студентів спеціальності «Психологія» /Редагування та упорядкування О.В.Федик. – Івано-Франківськ: Плай, 2019. – 195 с. (Доповнене та перевидане).*

Тема 9. Сексуальне здоров'я. Чотирьохфакторна системна концепція сексуального здоров'я. Механізми психологічного захисту.

Роль психологічних чинників у генезі порушення сексуального здоров'я. Інтраіндивідуальна, інтеріндивідуальна, метаіндивідуальна підсистеми особистості. Системоутворюючі якості психосексуального розвитку. Сексуальна настанова, потреба, сексуальна мотивація, еротика та сексуальне задоволення. Типи маніпуляцій з об'єктом при психологічній переробці негативних чинників.

ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СЕКСОЛОГІЇ

Тема 10. Види сексуальної поведінки. Гетеросексуальність. Гомо-, бісексуальність. Секс наодинці.

Форми гетеросексуальної поведінки. Історія гомосексуалізму та еволюція ставлення до нього. Походження гомосексуальності. Біологічні теорії: генетична, близнюкові дослідження гормональна. Психологічні теорії: теорія З.Фрейда, І. Кона, поведінкова теорія, теорія Стормза, І. Бібера. Сексуальна техніка геїв і лесбіянок.

Сучасний погляд і функції сексуальної самостимуляції. Мастурбація. Сексуальне збудження і сон. Сексуальні фантазії. Особливості сексуальних фантазій чоловіків і жінок. Функції сексуальних фантазій. Патологічні фантазії.

Еротика та порнографія: суть, відмінності, особливості та соціальні і психологічні функції.

Література:

1. *Акимова Л. Н.* Психология сексуальности. - Одесса: СМІЛ, 2005. - 198 с.
2. *Бэрн Э.* Секс в человеческой любви. – М., 1991.
3. *Буртянский Д.Л., Кришталь В.В., Смирнов Г.В.* Медицинская сексология. – Саратов, 1990.
4. *Ворник Б.М.* Расстройства половой идентификации. – Киев, 1998.
5. *Имелинский К.* Сексология и сексопатология. – М., 1986.
6. *Каган В.Е.* Воспитателю о сексологии. – М., 1991.
7. *Каган В.Е.* Психосексуальное воспитание детей и подростков. – Ленингр., 1990.
8. *Краффт-Эбинг Р.* Сексуальные катастрофы. – Минск, 1994.
9. *Кришталь В.В.* Сексуальна гармонія подружньої пари. – К., 1990.
10. *Кушнирук Ю.И., Щербаков А.П.* Популярно о сексологии. – Киев, 1988.
11. *Лев-Старович З.* Секс в культурах мира. – М., 1991.
12. *Мастерс У., Джонсон В., Колодни Р.* Основы сексологии. – М., 1998.
13. Персональный сайт И.С.Кона <http://sexology.narod.ru/>
14. Психосексология: Хрестоматия / Сост. К. В. Сельченко / <http://www.myword.ru>
15. Русский медицинский сервер <http://www.rusmedserv.com/psychsex/>
16. Сайт “Сексология и сексуальное здоровье” <http://autoeros.stealth.ru/>
17. Сексопатология: Справочник / Под ред. Г.С. Васильченко. – М., 1990.

Тема 11. Сексуальні розлади. Основні сексуальні розлади у чоловіків та жінок. Психогенні сексуальні розлади.. Розлади сексуальної переваги. Розлади статевої ідентифікації (РСІ.) Захворювання, що передаються статевим шляхом (ЗПСШ).

Сексуальні розлади. Сучасні підходи до розуміння сексуальних розладів. Сексуальна орієнтація. Психологічні аспекти патогенезу сексуальних розладів. Етіологія сексуальних розладів.

Сутність сексуальних розладів. Причини виникнення сексуальних розладів. Психосоматичні розлади статевого життя чоловіка та жінки.

Захворювання, що передаються статевим шляхом. Особливості перебігу, діагностики та лікування ЗПСШ (хламідійні інфекції, м'який шанкр, генітальний герпес, вірусний гепатит, гострокінцеві конділоми, контагіозний моллюск, плоскі, трихомонадні інфекції, кандидози, вагініт, бактерійний вагіноз). Особливості вірусних ЗПСШ. Невиліковні вірусні захворювання, які передаються статевим шляхом. Визначення сексуальних девіацій (парафілій). Загальні ознаки парафілій. Причини парафілій. Фетишизм. Ексібіціонізм. Трансвестизм. Вуайеризм. Зоофілія. Садизм і мазохізм. Непрстойні телефонні дзвінки. Фроттеризм. Педофілія. Види педофілів. Групи чинників, що впливають на розвиток педофілії. Гіперсексуальність та сексуальна аддикція. Стадії розвитку сексуальної аддикції. Характерні ознаки сексуальної аддикції. Розлади статевої ідентифікації. Психологічні та поведінкові розлади, пов'язані зі статевим (психосексуальним) розвитком та статевою орієнтацією.

Психологічні та соціальні аспекти ЗПСШ та їх лікування.

Походження, біологія ВІЛ. Шляхи передачі, профілактика СНІДу.

Виявлення, періоди ВІЛ-інфекції. Лікування.

Література:

1. Буртянский Д.Л., Кришталь В.В., Смирнов Г.В. Медицинская сексология. – Саратов, 1990.
2. Имелинский К. Сексология и сексопатология. – М., 1986.
3. Кащенко Е.А. Основы социокультурной сексологии. – М., 2002.
4. Келли Гери Ф. Основы современной сексологии. – Санкт-Петербург, 2000.
5. Кон И.С. Введение в сексологию. – М., 1988.
6. Кон И.С. Вкус запретного плода. – М., 1997.
7. Кушнирук Ю.И., Щербаков А.П. Популярно о сексологии. – Киев, 1988.
8. Мастерс У., Джонсон В., Колодни Р. Основы сексологии. – М., 1998.
9. Персональный сайт И.С.Кона <http://sexology.narod.ru/>

10. Говорун Т.В. Кікінеджи О.К. Стать та сексуальність (посібник для студентів педагогічних ВНЗ) – Тернопіль: Навчальна книга, 1999.
11. Діденко С. Психологія сексуальності та сексуальних стосунків: Навчальний посібник. – К.:Арістей, 2003.-312 с.
12. Діденко С.В., Козлова О.С. Психологія сексуальності: Підручник.- К.:Академвидав, 2009.-304 с.
13. *Психологічні основи сексуальності: матеріали для самопідготовки до семінарських занять для студентів спеціальності «Психологія» /Редагування та упорядкування О.В.Федик. – Івано-Франківськ: Плай, 2019. – 195 с. (Доповнене та перевидане).*

Тема 12 . Дослідження структури особистості сексуальних хворих та лікування сексуальних розладів. Сучасні погляди на причини та умови розвитку розладів статевої ідентифікації. Методи дослідження пацієнтів з РСІ.

Системний підхід у сексологічній практиці. Чотири ієрархічних підструктури: спрямованість особистості, Досвід, індивідуальні особливості, тип вищої нервової діяльності. Порушення пренатальної статевої диференціації. Гермафродитизм і псевдогермафродитизм. Основні принципи терапії сексуальних розладів. Основні методи лікування сексуальних хворих. Клінічна та соціально-психологічна оцінка транссексуалізму. Соціально-психологічні аспекти трансвестизму. Клінічна та соціально-психологічна оцінка гомосексуалізму. Медико-психологічна допомога особам з РСІ.

Література:

1. Буртянский Д.Л., Кришталь В.В., Смирнов Г.В. Медицинская сексология. – Саратов, 1990.
2. Ворник Б.М. Расстройства половой идентификации. – Киев, 1998.
3. Имелинский К. Сексология и сексопатология. – М., 1986.
4. Кащенко Е.А. Основы социокультурной сексологии. – М., 2002.
5. Келли Гери Ф. Основы современной сексологии. – Санкт-Петербург, 2000.
6. Говорун Т.В. Кікінеджи О.К. Стать та сексуальність (посібник для студентів педагогічних ВНЗ) – Тернопіль: Навчальна книга, 1999.
7. Діденко С. Психологія сексуальності та сексуальних стосунків: Навчальний посібник. – К.:Арістей, 2003.-312 с.
8. Діденко С.В., Козлова О.С. Психологія сексуальності: Підручник.- К.:Академвидав, 2009.-304 с.
9. *Психологічні основи сексуальності: матеріали для самопідготовки до семінарських занять для студентів спеціальності «Психологія» /Редагування та упорядкування О.В.Федик. – Івано-Франківськ: Плай, 2019. – 195 с. (Доповнене та перевидане).*

ТЕМА 13. Терапія сексуальних розладів. Модифікації секс-терапії. Секс-коучінг. Фізіотерапевтичні методики.

Основні принципи терапії сексуальних розладів. Принцип індивідуальної терапії, комбінованої терапії, принцип динамічної корекції психічного та фізичного станів хворого. Методи лікування сексуальних розладів. Медикаментозна терапія. Фізіотерапія. Тренінгові методи. Гіпнотерапія. Психотерапія. Партнерська психотерапія. Групова психотерапія.

Література:

1. Ворник Б.М. Расстройства половой идентификации. – Киев, 1998.
2. Имелинский К. Сексология и сексопатология. – М., 1986.
3. Кащенко Е.А. Основы социокультурной сексологии. – М., 2002.
4. Келли Гери Ф. Основы современной сексологии. – Санкт-Петербург, 2000.
5. Говорун Т.В. Кікінеджи О.К. Стать та сексуальність (посібник для студентів педагогічних ВНЗ) – Тернопіль: Навчальна книга, 1999 .
6. Діденко С. Психологія сексуальності та сексуальних стосунків: Навчальний посібник. – К.:Арістей,2003.-312 с.
7. Діденко С.В., Козлова О.С. Психологія сексуальності: Підручник.- К.:Академвидав,2009.-304 с.
8. Психологічні основи сексуальності: матеріали для самопідготовки до семінарських занять для студентів спеціальності «Психологія» /Редагування та упорядкування О.В.Федик. – Івано-Франківськ: Плай, 2019. – 195 с. (Доповнене та перевидане).

ТЕМА 14. Психопрофілактика порушень сексуального здоров'я. Система та принципи психопрофілактики. Складові сімейно-сексуальної гармонії та дисгармонії. Сексуально-еротична адаптація статей.

Етапи психопрофілактики порушень сексуального здоров'я. Механізми психопрофілактики порушень сексуального здоров'я. Заходи психопрофілактики порушень сексуального здоров'я. Психопрофілактика сексуальних дисфункцій у чоловіків та жінок. Психопрофілактика сексуальної дисгармонії подружньої пари.

Сприятливий психологічний клімат в сім'ї, дотримання правил гігієни, нормальні побутові умови, раціональне харчування. Позитивний вплив статевого життя на здоров'я, життєвий тонус, людську гідність, творче надхнення, позитивні емоції, недостатність яких може відобразитися на життєдіяльності організму. Детальне вивчення статевих стосунків для спеціаліста в розділі статевих хвороб та практичний зміст, що дозволяє зрозуміти патогенетичні і епідеміологічні особливості патологічних процесів.

Література:

1. *Ворник Б.М.* Расстройства половой идентификации. – Киев, 1998.
2. *Имелинский К.* Сексология и сексопатология. – М., 1986.
3. *Кащенко Е.А.* Основы социокультурной сексологии. – М., 2002.
4. *Келли Гери Ф.* Основы современной сексологии. – Санкт-Петербург, 2000.
5. *Кон И.С.* Введение в сексологию. – М., 1988.
6. *Говорун Т.В. Кікінеджи О.К.* Стать та сексуальність (посібник для студентів педагогічних ВНЗ) – Тернопіль: Навчальна книга, 1999.
7. *Діденко С.* Психологія сексуальності та сексуальних стосунків: Навчальний посібник. – К.:Арістей, 2003.-312 с.
8. *Діденко С.В., Козлова О.С.* Психологія сексуальності: Підручник.- К.:Академвидав, 2009.-304 с.
9. *Психологічні основи сексуальності: матеріали для самопідготовки до семінарських занять для студентів спеціальності «Психологія» /Редагування та упорядкування О.В.Федик. – Івано-Франківськ: Плай, 2019. – 195 с. (Доповнене та перевидане).*

ТЕМА 15. Статеве виховання та сексуальна просвіта. Основні принципи статевого виховання та їх характеристика.

Особливості статевого розвитку для різного віку. Специфіка статевого виховання. Здійснення статевого виховання на різних вікових етапах. Деякі поради що до статевого виховання

Література:

1. *Алексєенко Т. Ф.* Сімейне виховання: концептуалізація ідей теорії та практики / Т. Ф. Алексєенко. – Умань, 2016. – 430 с.
2. *Безкоровайна О.В.* Проблема статевого виховання особистості в умовах полікультурності сучасного освітнього простору / О.В. Безкоровайна // “Нова педагогічна думка”, 2017. – № 1. – С.90–95
3. *Бялик О. В.* Статева просвіта учнівської молоді: досвід ФРН / О. В. Бялик // Збірник наукових праць УДПУ / Гол. ред. : М.Т.Мартинюк. – Умань : РВЦ “Софія”, 2008. – Ч.5. – С. 18–23.
4. *Бялик О. В.* Статева та сексуальна просвіта учнів в умовах формування загальноєвропейського освітнього простору / О. В. Бялик // Гуманітарний вісник ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія

- Сковороди” – Додаток 1 до Вип. 5, Том ІV (55) : Тематичний випуск “Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору”. – К. : Гнозис, 2014. – С. 79–85.
5. Бялик О. В. Статеве виховання молоді в контексті зарубіжного досвіду / О. В. Бялик // Збірник наукових праць УДПУ / Гол. ред. : М.Т.Мартинюк. – Умань : СПД Жовтий, 2008. – Ч. 1. – С. 38–43.
 6. Главацька О. Проблема підготовки майбутніх вчителів до статевого виховання учнів: дис... канд. пед. наук : 13.00.04 / Олена Главацька. – Тернопіль, 2000. – 178 с. 57. Говорун Т.В., Кікінеджи О.М. Стать та сексуальність : психологічний ракурс : навч. посібник / Тамара Василівна Говорун, Оксана Михайлівна Кікінеджи; Гол. ред.. Б. Є. Будний. – Тернопіль : Навч. книга – Богдан, 1999. – 384 с
 7. Говорун Т.В. «Стать та сексуальність. Навчальний посібник.» —Тернопіль: Богдан, 1999.
 8. Говорун, Т. В. Батькам про статеве виховання дітей / Т. В. Говорун, О. М. Шарган. – К. : Рад. шк., 1990. – 160 с. – (Б-ка для батьків)
 9. Гречин І. М. Підготовка учнівської молоді до виконання батьківських обов’язків у Німеччині : дис. ... пед. наук : 13.00.07 / Ірина Михайлівна Гречин. – Тернопіль, 2012. – 166 с.
 10. Квашенко З. Айкашев В.П., «Медицинские аспекты полового воспитания и использования современных методов контрацепции у подростков». — Славянгорск — Донецк, 2000.
 11. Освіта.ua. Статеве виховання школярів: особливості, специфіка, поради. [Електронний ресурс: <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/pedagog/13860/>], доступ вільний, 2018
 12. Паничок Т. Я. Статеве виховання учнівської молоді у Німеччині : дис. ...канд. пед. наук : 13.00.07 / Тетяна Ярославівна Паничок. – Тернопіль, 2010. – 163 с.
 13. Петрунько О. В. Актуальні проблеми сексуального виховання підлітків. — Київ, ДЦССМ, 2004
 14. Процишин, Н. Українська сім'я як основна родинна школа статевого виховання молодших школярів / Н. Процишин // Проблеми та перспективи наук в умовах глобалізації : матеріали ІV Всеукр. наук. конф., 17 груд. 2008 р. – Тернопіль, 2008. – С. 143-146
 15. Формування сексуальної культури молоді / [Балакірева О.М., Галустян Ю.М., Корегін О.Я. та ін.] – К. : Державний інститут проблем сім’ї та молоді, Український ін-т соціальних досліджень, 2004. – 132 с.

ТЕМА 16. Основні принципи, методи та прийоми статевого виховання.

Особливості статевого виховання підлітків різної статі. умови успішного статевого виховання підлітків. Методи статевого виховання. Принцип єдиного підходу до статевого виховання з боку батьків, педагогів і медичних працівників. Принцип диференційованого та поетапного характеру статевого виховання. Принцип правдивості, що полягає в достовірності інформації, яку отримує молодь. Принцип індивідуального підходу. Принцип поєднання моральної атмосфери і гігієнічних умов. Бесіда. Фронтальна бесіда. Лекція. Диспут. Приклад. Вправи. Перегляд слайдів, мультфільмів, створення

ситуації співпереживання. Методи контролю і аналізу ефективності виховного процесу. Методи стимулювання і корекції поведінки - заохочення і покарання. Методи формування досвіду поведінки.

Література:

1. Алексєенко Т. Ф. Сімейне виховання: концептуалізація ідей теорії та практики / Т. Ф. Алексєенко. – Умань, 2016. – 430 с.
2. Безкоровайна О.В. Проблема статевого виховання особистості в умовах полікультурності сучасного освітнього простору / О.В. Безкоровайна // “Нова педагогічна думка”, 2017. – № 1. – С.90–95
3. Бялик О. В. Статева просвіта учнівської молоді: досвід ФРН / О. В. Бялик // Збірник наукових праць УДПУ / Гол. ред. : М.Т.Мартинюк. – Умань : РВЦ “Софія”, 2008. – Ч.5. – С. 18–23.
4. Бялик О. В. Статева та сексуальна просвіта учнів в умовах формування загальноєвропейського освітнього простору / О. В. Бялик // Гуманітарний вісник ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди” – Додаток 1 до Вип. 5, Том IV (55) : Тематичний випуск “Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору”. – К. : Гнозис, 2014. – С. 79–85.
5. Бялик О. В. Статеве виховання молоді в контексті зарубіжного досвіду / О. В. Бялик // Збірник наукових праць УДПУ / Гол. ред. : М.Т.Мартинюк. – Умань : СПД Жовтий, 2008. – Ч. 1. – С. 38–43.
6. Главацька О. Проблема підготовки майбутніх вчителів до статевого виховання учнів: дис... канд. пед. наук : 13.00.04 / Олена Главацька. – Тернопіль, 2000. – 178 с. 57. Говорун Т.В., Кікінеджи О.М. Стать та сексуальність : психологічний ракурс : навч. посібник / Тамара Василівна Говорун, Оксана Михайлівна Кікінеджи; Гол. ред.. Б. Є. Будний. – Тернопіль : Навч. книга – Богдан, 1999. – 384 с
7. Говорун Т.В. «Стать та сексуальність. Навчальний посібник.» —Тернопіль: Богдан, 1999.
8. Говорун Т.В., Шарган О.М. «Батькам про статеве виховання дітей». - Київ.: Рад.шк., 1990.
9. Говорун, Т. В. Батькам про статеве виховання дітей / Т. В. Говорун, О. М. Шарган. – К. : Рад. шк., 1990. – 160 с. – (Б-ка для батьків)
10. Гречин І. М. Підготовка учнівської молоді до виконання батьківських обов’язків у Німеччині : дис. ... пед. наук : 13.00.07 / Ірина Михайлівна Гречин. – Тернопіль, 2012. – 166 с.
11. Квашенко З. Айкашев В.П., «Медицинские аспекты полового воспитания и использования современных методов контрацепции у подростков». — Славяногорск — Донецк, 2000.
12. Освіта.ua. Статеве виховання школярів: особливості, специфіка, поради. [Електронний ресурс: <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/pedagog/13860/>], доступ вільний, 2018
13. Паничок Т. Я. Статеве виховання учнівської молоді у Німеччині : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Тетяна Ярославівна Паничок. – Тернопіль, 2010. – 163 с.
14. Петрунько О. В. Актуальні проблеми сексуального виховання підлітків. — Київ, ДЦССМ, 2004
15. Процишин, Н. Українська сім'я як основна родинна школа статевого виховання молодших школярів / Н. Процишин // Проблеми та перспективи наук в умовах глобалізації : матеріали IV Всеукр. наук. конф., 17 груд. 2008 р. – Тернопіль, 2008. – С. 143-146

16. Формування сексуальної культури молоді / [Балакірева О.М., Галустян Ю.М., Корегін О.Я. та ін.] – К. : Державний інститут проблем сім'ї та молоді, Український ін-т соціальних досліджень, 2004. – 132 с.

ТЕМА 17. Закоханість та кохання. Шлюбні стосунки. Шлюбний потенціал. Шлюбний вік.

Погляди на сутність кохання З.Фрейда, А-Х.Маслоу, Е.Фромма. Типи кохання у залежності від об'єктів любові. Основні функції шлюбного союзу. Психологічні типи сексуальних партнерів. Стадії розвитку шлюбу. Формування оптимального шлюбу. Етапи розвитку партнерських взаємин. Чинники шлюбного потенціалу. Сімейно-сексуальні дисгармонії. Розлади репродуктивної функції подружньої пари.

Література:

1. Говорун Т.В. Кікінеджи О.К. Стать та сексуальність (посібник для студентів педагогічних ВНЗ) – Тернопіль: Навчальна книга, 1999.
2. Діденко С. Психологія сексуальності та сексуальних стосунків: Навчальний посібник. – К.:Арістей,2003.-312 с.
3. Діденко С.В., Козлова О.С. Психологія сексуальності: Підручник.- К.:Академвидав,2009.-304 с.
4. *Психологічні основи сексуальності: матеріали для самопідготовки до семінарських занять для студентів спеціальності «Психологія» /Редагування та упорядкування О.В.Федик. – Івано-Франківськ: Плай, 2019. – 195 с. (Доповнене та перевидане).*

ТЕМА 18. Психологічна сумісність партнерів. Секс у шлюбі. Цивільні шлюби. Розлучення.

Проблема психологічної сумісності сексуальних партнерів. Чинники психологічної сумісності партнерів. Духовна сумісність. Персональна сумісність. Психофізіологічна сумісність. Сімейно-побутова сумісність. Риси характеру. Освітній рівень. Матеріальне становище. Ціннісні орієнтири. Інтереси. Погляди на життя. Емоційна адаптація. Розподіл ролей. Моделі батьківських родин.

Література:

1. Собчик Н.Л. Диагностика психологической совместимости./ Людмила Николаевна Собчик. – СПб. : «Речь», 2002. – 80 с.

2. Обозова А. Н. Подружня сумісність - фактор стійкості шлюбу // Особистість в системі суспільних відносин. Ч. 4. М., 1983.
3. Говорун Т.В. Кікінеджи О.К. Стать та сексуальність (посібник для студентів педагогічних ВНЗ) – Тернопіль: Навчальна книга ,1999 .
4. Діденко С. Психологія сексуальності та сексуальних стосунків: Навчальний посібник. – К.:Арістей,2003.-312 с.
5. Діденко С.В., Козлова О.С. Психологія сексуальності: Підручник.- К.:Академвидав,2009.-304 с.
6. Психологічні основи сексуальності: матеріали для самопідготовки до семінарських занять для студентів спеціальності «Психологія» /Редагування та упорядкування О.В.Федик. – Івано-Франківськ: Плай ,2019. – 195 с. (Доповнене та перевидане).

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	ла	ін	с		л	п	ла	інд	с
	б	д	р		б	р						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. ОСНОВИ СЕКСОЛОГІЇ												
1.Основи сексології. Історія становлення сексології. Сексологія як міждисциплінарна галузь наукових знань.	8	2	2			4	1	1				12
2.Стать та її детермінанти. Етапи формування сексуальності. Анатомо-фізіологічні складові сексуальної поведінки. Психофізіологія сексуальності.	8	2	2			4	1	1				10
3.Моделі сексуальності. Психогідравлічна модель. «Гіпотеза редукції стимул-реакції».Концепція	8	2	2			4	2	1	1			10

сексуальної збудливості Р. Уейлена. Екологічна модель (модель двох компонентів). Теорія «сексуального сценарію», запропонована У. Саймоном і Д. Ганьоном.												
4.Психологічні аспекти сексуальності. Сексуальна гармонія та дисгармонія подружньої пари. Статева конституція чоловіка і жінки	12	2	2			8	1					10
5.Основні рівні розвитку сексуальної свідомості і їх взаємозв'язок із сексуальним статусом суспільства.	12	2	2			8	2	1	1			12
6. Кохання. Інтимна близькість та навички комунікації. Психосексуальний розвиток та статева соціалізація. Поняття статі та статево-рольових стереотипів. Формування статі. Етапи формування і прояви сексуальності.	8	2	2			4	2	1	1			12
7.Сексуальна норма і патологія. Статева конституція чоловіка і жінки. Сексуальний темперамент. Сексуальний	10	2	2			6	1	1				10

сценарій												
8.Психосоціальні та психологічні основи сексуальності. Періодизація Фройда, Еріксона, Васильченка, У.Мастерса та В.Джонсонс..	10	2	2			6	1	1	1			12
9. Сексуальне здоров'я. Чотирьохфакторна системна концепція сексуального здоров'я. Механізми психологічного захисту.	10	2	2			6	1	1				12
Разом – за модуль1	86	18	18			50	12	8	4			100
Змістовий модуль 2. ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СЕКСУАЛЬНОСТІ												
10.Види сексуальної поведінки. Гетеросексуальність. Гомо-, бісексуальність. Секс наодинці.	10	2	2			6	1	1				10
11.Основні сексуальні розлади у чоловіків та жінок. Психогенні сексуальні розлади.	10	2	2			6	2	1				10
12.Дослідження структури особистості сексуальних хворих та лікування сексуальних розладів.	12	2	2			8	1	1				10
13.Терапія сексуальних розладів. Модифікації секс-терапії. Секс-коучінг. Фізіотерапевтичні методики.	12	2	2			8	2	1				10
14.Психопрофілакт	10		2			8	1	1				10

ика порушень сексуального здоров'я. Система та принципи психопрофілактики.											
15.Статеве виховання та сексуальна просвіта. Основні принципи статевого виховання та їх характеристика.	10		2			8	1	1			10
16.Основні принципи, методи та прийоми статевого виховання.	10		2			8					
17. Закоханість та кохання. Шлюбні стосунки. Шлюбний потенціал. Шлюбний вік.	10		2			8					
18.Психологічна сумісність партнерів. Секс у шлюбі. Цивільні шлюби. Розлучення.	10		2			8					
Разом – за модуль2	94	8	18			68	8	6	2		60
Усього годин	180	26	36			118	20	8	12		160

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія сексології. Сексологія як галузь науки.	2
2	Біологічні основи сексуальності. Психофізіологія сексуальності.	2
3	Психосексуальний розвиток. Сексуальна норма і патологія. Статева конституція.	4
4	Репродукція. Попередження вагітності. Переривання вагітності. Безпліддя, його види і причини. Допоміжні засоби репродукції	2
5	Психологічні аспекти сексуальності. Кохання. Інтимна близькість та навички комунікації. Сексуальна гармонія та дисгармонія подружньої пари.	2
6	Види сексуальної поведінки. Гетеро-сексуальність, гомо-, бсексуальність. Секс наодинці.	2
7	Захворювання, що передаються статевим шляхом. СНІД.	2
8	Сексуальна агресія. Інцест. Сексуальні девіації. Розлади статевої ідентифікації.	2

9	Теорії кохання. Романтичне кохання. Любов-дружба.	4
10	Сексуальний темперамент	2
12	Сексуальний сценарій	2
13	Чотирьохфакторна системна концепція сексуального здоров'я	4
14	Психопрофілактика порушень сексуального здоров'я	2
15	Дослідження структури особистості сексологічних хворих та лікування сексуальних розладів	4
	Разом	36

Самостійна робота (денна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Чотири періоди розвитку сексології: доісторичний; період спостереження та донаукових досліджень; період досексологічних знань, період сексологічних знань	4
2	Біологічні основи сексуальності. Психофізіологія сексуальності.	4
3	Психосексуальний розвиток. Сексуальна норма і патологія. Статева конституція.	4
4	Репродукція. Попередження вагітності. Переривання вагітності. Безпліддя, його види і причини. Допоміжні засоби репродукції	4
5	Психологічні аспекти сексуальності. Кохання. Інтимна близькість та навички комунікації. Сексуальна гармонія та дисгармонія подружньої пари.	6
6	Теорії кохання. Романтичне кохання. Любов-дружба.	8
7	Біологічна складова кохання. Кохання і секс. Кохання та шлюб.	6
8	Інтимна близькість та навички комунікації. Сексуальна гармонія та дисгармонія подружньої пари.	4
9	Різниця між статями в інтимних відносинах. Проблеми інтимної близькості. Процес комунікації.	4
10	Компоненти сексуальної гармонії подружньої пари: соціально-психологічна, психологічна, сексуально-поведінкова, сексуально-фізіологічна взаємна адаптація.	4
11	П'ять шлюбних факторів, їх значимість та практична оцінка (Г.С.Васильченко): фізичний; матеріальний; культурний; сексуальний; психологічний.	4
12	Механізми психологічного захисту при сексуальній дисгармонії подружньої пари. Варіанти сексуальної дисгармонії подружньої пари.	6
13	Види сексуальної поведінки. Гетеро-сексуальність, гомо-, бісексуальність. Секс наодинці.	4
14	Захворювання, що передаються статевим шляхом. СНІД.	6
15	Сексуальна агресія. Інцест.	6
16	Сексуальне здоров'я та сексуальні розлади. Сексуальна дисфункція.	4
17	Сучасні погляди на причини та умови розвитку розладів статевої ідентифікації.	4
18	Методи дослідження пацієнтів з РСІ. Клінічна та соціально-психологічна оцінка транссексуалізму.	4

19	Клінічна та соціально-психологічна оцінка гомосексуалізму. Медико-психологічна допомога особам з РСІ.	6
20	Психотерапія сексуальних розладів. Сексуальна терапія.	4
21	Структурний аналіз сексуальних розладів. Основні особливості та загальні принципи терапії сексуальних розладів.	4
22	Особливості індивідуальної та подружньої терапії сексуальних розладів. Сімейно-сексуальні дисгамії. Сімейна психотерапія в реабілітації сексуальних розладів.	4
23	Сексуальні девіації. Розлади статевої ідентифікації.	4
24	Сексуальність і культура. Соціокультурний підхід в сексології. Відображення поглядів на сексуальність в міфології.	4
25	Транскультуральні відмінності у ставленні до сексуальності. Сексуальні символи в традиціях, звичаях, обрядах, фольклорі, літературі, мистецтві.	4
26	Особливості сексуальних норм різних часів та народів. Сучасні особливості ставлення до сексуальності	2
	Разом	118

Самостійна робота (заочна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Сексуальність: визначення, формування, моделі. Сексуальність і тілесність. Аспекти сексуальності. Нормальні прояви та особливості сексуальності жінок і чоловіків	10
2.	Теорії кохання. Романтичне кохання. Любов-дружба.	4
3.	Інтимна близькість та навички комунікації. Сексуальна гармонія та дисгармонія подружньої пари.	6
4.	Теорії кохання. Романтичне кохання. Любов-дружба.	4
5.	Психосексуальний розвиток. Сексуальна норма і патологія. Статева конституція.	6
6.	Психосексуальний розвиток, його розлади. Стадії індивідуальної еволюції лібідо. Порушення формування сексуальності	10
7.	Психологічні аспекти сексуальності. Кохання. Інтимна близькість та навички комунікації. Сексуальна гармонія та дисгармонія подружньої пари.	8
8.	Механізми психологічного захисту при сексуальній дисгармонії подружньої пари. Варіанти сексуальної дисгармонії подружньої пари.	8
9.	Методи дослідження пацієнтів з РСІ. Клінічна та соціально-психологічна оцінка транссексуалізму.	10
10.	Сексуальна норма і патологія. Відносність норми. Вікові аспекти норми. Сексуальність і культура. Еротика, порнографія, проституція і сексуальність	8
11.	Сексуальне здоров'я та сексуальні розлади. Сексуальна дисфункція. Статеві розлади у чоловіків і жінок: психологічні причини і психологічні методи лікування. Психотерапія сексуальних розладів. Види сексотерапії	6
12.	Статева конституція. Інтегральна шкала статевої конституції. Захворювання, що передаються статевим шляхом. Психологічні аспекти безпліддя і переривання вагітності	8

13.	Розлади скерованості потягу. Гетеросексуальність, гомо-, бісексуальність. Самостимуляція як нормальний прояв сексуальності. Типи, функції мастурбації. Розлади сексуальної поведінки. Сексуальні девіації. Розлади статевої ідентифікації	8
14.	Еротика та порнографія: суть, відмінності, особливості та соціальні і психологічні функції.	8
15.	Сексуальна агресія: види, причини наслідки. Інцест. Психологічні наслідки і робота із жертвами інцесту	6
16.	Особливості індивідуальної та подружньої терапії сексуальних розладів. Сімейно-сексуальні дисгамії. Сімейна психотерапія в реабілітації сексуальних розладів.	6
17.	Психотерапія сексуальних розладів. Сексуальна терапія.	8
18.	Структурний аналіз сексуальних розладів. Основні особливості та загальні принципи терапії сексуальних розладів.	
19.	Гармонія і дисгармонія подружньої пари. Інтимність, дружба, кохання, сексуальні стосунки. Фізіологія кохання. Вплив алкоголю і наркотиків на сексуальність	8
20.	Сексуальність при психічних розладах. Сексуальність і соматичні захворювання	10
21.	Сексуальна норма і патологія. Відносність норми. Сексуальність і культура	4
22.	Транскультуральні відмінності у ставленні до сексуальності. Сексуальні символи в традиціях, звичаях, обрядах, фольклорі, літературі, мистецтві.	6
23.	Особливості сексуальних норм різних часів та народів. Сучасні особливості ставлення до сексуальності	8
	Разом	160

Методи навчання

1. Лекція (лекція-бесіда, лекція-дискусія). В ході лекцій за характером логіки пізнання впроваджуються аналітичний, індуктивний та дедуктивний методи, пояснювально-ілюстративний, проблемний виклад та інтерактивні методи.
2. Семінарські заняття, які включають семінари-повторення і систематизації знань та семінари вивчення нового матеріалу. За формою проведення - семінар-бесіда; семінар-обговорення (реферативний), дослідницький методи, частково-пошуковий, дослідницький, репродуктивний, інтерактивний.

Методи контролю

Поточний та підсумковий контроль

Форми поточного контролю: усне опитування, письмові роботи, перевірка конспектів, перевірка завдання практичної роботи, підготовка та презентація повідомлення.

Форма підсумкового контролю:

для денної форми навчання – залік;

для заочної форми навчання – залік.

<p>Загальна система оцінювання курсу</p>	<p>Оцінювання поточної навчальної діяльності. У процесі вивчення дисципліни використовуються такі види контролю: Початковий контроль студентів здійснюється під час проведення практичних занять і включає в себе перевірку теоретичного матеріалу, методом фронтального усного опитування. Поточний контроль здійснюється на практичних заняттях і включає якість засвоєного матеріалу, що охоплюється темою практичного заняття, а також сумлінністю студента в роботі на практичних заняттях. Проміжний контроль проводиться в письмовій формі (самостійна та контрольна робота). Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку. Оцінки з дисципліни виставляються з урахуванням поточних оцінок та підсумкової оцінки. Максимальна кількість балів при вивченні дисципліни 100 балів.</p> <p>Оцінювання повідомлення та презентації: 8-10 балів (відмінно) - завдання виконане в повному обсязі (5 сторінок друкованого тексту), здане вчасно; обрана тема розкрита та науково обґрунтована; містить узагальнення, висновки та рекомендації 5-7 балів (добре) - завдання виконане в повному обсязі (5 сторінок друкованого тексту), здане вчасно; обрана тема розкрита частково (або повністю), науково обґрунтована; містить узагальнення та висновки, не містить рекомендацій 3-4 балів (задовільно) - завдання виконане не в повному обсязі (менше 5 сторінок друкованого тексту), здане вчасно; обрана тема розкрита і обґрунтована частково, містить короткі висновки, не містить рекомендацій 1-2 балів (незадовільно) - завдання виконане не в повному обсязі (менше 5 сторінок друкованого тексту), здане невчасно; обрана тема розкрита частково, містить короткі висновки, не містить рекомендацій 0 балів - завдання не виконане</p> <p>Оцінювання усних відповідей студентів. В основу системи оцінювання знань студентів закладені наступні критерії: 1) повнота знань – вичерпна достатність у відтворенні інформації щодо змісту навчальної дисципліни; 2) адекватність знань – їх правильність, відповідність теоретико-методологічним основам гендерної психології; 3) усвідомленість (осмисленість) знань – розуміння смислу інформації з навчальної дисципліни та вміння його відтворити.</p> <p>Оцінка «відмінно» ставиться за наявність у студента вичерпних і правильних знань щодо головних проблем психології сексуальності, розгляду яких були присвячені лекційні та семінарські заняття. При цьому знання повинні бути осмисленими, що проявляється у повноті та адекватності їх пояснення.</p> <p>Оцінка «добре» ставиться за наявність у студента знань щодо більшості тем навчальної дисципліни, які передбачені навчальною програмою. При цьому знання характеризуються адекватністю,</p>
--	--

	<p>але є частково усвідомленими (студент по формі відповідає правильно, але не завжди з розумінням смислу).</p> <p>Оцінка «задовільно» ставиться за наявність у студента фрагментарних знань навчальної дисципліни, які при цьому не завжди точно ним розуміються і недостатньо повно відтворюються.</p> <p>Оцінка «незадовільно» ставиться за відсутність у студента знань щодо головних проблем психології сексуальності або ж за наявність часткових знань, які він неправильно розуміє і неправильно трактує.</p> <p>Залік (як сума набраних балів протягом семестру) виставляється студенту за умови виконання всіх завдань: усні відповіді на семінарських заняттях, письмові самостійні роботи, презентація повідомлення.</p>
Вимоги до письмової роботи	Письмової (контрольна) робота студента базується на основних питаннях лекційного курсу та питаннях винесених на самостійне опрацювання. Питання повинні бути розкриті на достатньому рівні.
Семінарські заняття	Семінарські заняття покликані утвердити у студентів конкретні знання з дисципліни з проблем сексуальності людини і сексуальних відносин між людьми, методами дослідження чоловічої і жіночої сексуальності, формувати сексуальну культуру, установки і цінності на основі сучасних наукових знань з психології сексуальності, які дадуть можливість зберегти своє сексуальне і репродуктивне здоров'я.
Умови допуску до підсумкового контролю	Для допуску до підсумкового контролю (залік) студент повинен мати оцінки (відмінну/добру/задовільну) на семінарських заняттях за усну відповідь – мінімум 10 балів; отримати мінімальний задовільний бал за письмову самостійну роботу - мінімум 10 балів, отримати мінімальний задовільний бал за написання контрольної роботи – мінімум 20 балів, а також засвоїти матеріал, що винесені на самостійне опрацювання – мінімум 10 балів. Мінімальний сумарний бал для допуску до підсумкового контролю з дисципліни – 50 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90 – 100	A	відмінно
80-89	B	добре
70-79	C	
60-69	D	
50-59	E	задовільно
26-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Федик О.В. «Психологічні основи сексуальності» матеріали для самопідготовки до семінарських занять для студентів спеціальності «Психологія» /Редагування та упорядкування О.В.Федик. – Івано-Франківськ: Плай, 2010. – 159 с.
2. Федик О.В. Сексологія: словник-довідник / Упорядник О. В. Федик. – Івано-Франківськ: НАІР, 2012. – 225 с.
3. Fedyk O.Modern Teenager (Highlander) and Sex (Сучасний підліток і секс) Journal of Vasyl 9.Stefanyk Precarpathian National Universiti/ Volume 1, Namber 2,3 – 2014. - P.60-64
4. 10.Fedyk O The problem of sexual culture of today's youth. Вісник Прикарпатського університету. Філософські і психологічні науки.2014.Вип.18.С.157-163.
5. 11.Fedyk O Sexual culture of youth as a psychological problem. Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія.-Івано-Франківськ:Вид-во ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імен Василя Стефаника», 2015.- Вип.20.-Ч.2.-С. 227-232
6. Федик О.В. Теоретичний аналіз реабілітаційної роботи психолога з дітьми, що постраждали від сексуального насильства. Методологічні, теоретичні та практичні проблеми психологічної науки. Збірник статей учасників Першої Міжнародної наукової інтернет-конференції (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 17 квітня 2019 року)/Редактори-упорядники:М.Савчин, А.Зимянський.-Дрогобич: «Швидкодрук»,2019.- С. 229-237
7. Федик О.В. «Психотехнології у роботі зі сексуальністю» Восьмий Всеукраїнський науковий семінар «Методологічні проблеми психології особистості» 27-28 вересня 2019 р.
8. Федик О.В.Психологічні основи сексуальності: матеріали для самопідготовки до семінарських занять для студентів спеціальності «Психологія». Навчально-методичне видання:Редагування та упорядкування О.В.Федик. Івано-Франківськ: 2019. – 195 с.(Доповнене та перевидане)

Рекомендована література

Базова

1. Буртянский Д.Л., Кришталь В.В., Смирнов Г.В. Медицинская сексология. Саратов, 1990.
2. Ворник Б.М.Расстройства половой идентификации. Киев, 1998.
3. Имелинский К.Сексология и сексопатология. М., 1986.
4. Діденко С.В.Психологія сексуальності та сексуальних стосунків К.;Арістей, 2003
5. Кришталь В.В.Сексологія. Харків;Фоліо,2008
6. Мастерс У., Джонсон В., Колодни Р. Основы сексологии. М., 1998.
7. Берн Э. Секс в человеческой любви. М, 1990.
8. Вейнингер О. Пол и характер. Мужчина и женщина в мире страстей и эротики. Пер. с нем. – М.: Форум Х1Х – ХХ – ХХ1, 1991. – 192 с.
9. Имелинский К. Сексология и сексопатология. Пер. с польск. М., 1986.

10. Келли Б.Ф. Основы современной сексологии. – СПб., 2000.
11. Кемпер И. Практика сексуальной психотерапии. Т. 1 – М.: АО Издат-я группа «Прогресс» - «Культура», 1994.
12. Коллонтай А. Любовь и мораль. Психосексология: Хрестоматия / Сост. К.В. Сельченко. – Мн.: Харвест, 1998. С. 31 – 42.
13. Кон И.С. Введение в сексологию: Учебное пособие. - М.: Олимп, ИНФРА-М, 1999.
14. Кон И.С. Вкус запретного плода. Сексология для всех. М., 1998.
15. Кон И.С. Сексуальная культура в России: клубничка на березке. М., 1997.
16. Кришталь В. А., Гульман Б.Л. Сексология. Т. 1. Нормальная сексология. Харьков, 1997.
17. Лев-Старович З. Секс в культурах мира. Пер. с польск. М., 1991.
18. Лем С. Секс и культура // Психосексология: Хрестоматия / Сост. К.В. Сельченко. – Мн.: Харвест, 1998. С.178 – 210.
19. Література
20. Мантегацца П. Любовь рода человеческого. М., 1999.
21. Мастерс У., Джонсон В., Колодны Р. Мастерс и Джонсон о любви и сексе.: В 2 т. Пер. с англ. СПб., 1991.
22. Райх В. Сексуальная революция – СПб., 1997.
23. Сексология / Под науч. Ред. Д.Н. Исаева. – СПб.: Питер, 2001. 512с.: ил. – (Серия «Хрестоматия по психологии»). Раздел 1. Сексология: история, теория, методы исследования. С. 17 – 125.
24. Сексология. Энциклопедический справочник по сексологии и смежным наукам. Минск, 1993.
25. Теннэхилл Р. Секс в истории. М., 1985.
26. Фернхем А., Хейвен П. Личность и социальное поведение.- СПб.: Питер, 2001. Гл. 5, С. 147 – 171.
27. Философия любви.: В 2 т. Под общей ред. А.А. Горского, сост. А.А. Ивин. М., 1990.
28. Фрейд З. Очерки по теории сексуальности // Я и Оно: Сочинения. – М.: ЗАО Изд-во ЭКСМО-Пресс; Харьков: Изд-во «Фолио», 1999, С.529 – 709.
29. Шнейдер Л.Б. Психология семейных отношений. Курс лекций. – М.: Апрель-Пресс, Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000, Гл. Психология сексуальности. С.392 – 460.
30. Шопенгауэр А. Метафизика половой любви. Психосексология: Хрестоматия / Сост. К.В. Сельченко. – Мн.: Харвест, 1998. С.123 – 150.

Допоміжна

1. Адлер А. Любовные отношения и их нарушения // Очерки по индивидуальной психологии / [http:// psychol.ras.ru/ippp_pfr /j3p/20010410/20010410a /htm](http://psychol.ras.ru/ippp_pfr/j3p/20010410/20010410a/htm)
2. Акимова Л. Н. Психология сексуальности. - Одесса: СМІЛ, 2005. - 198
3. Аккерман Д. Слагаемые страсти: чувственная сторона любви / Любовь в истории. – М., 1995.
4. Бэрн Э. Секс в человеческой любви. – М., 1991.
5. Бэрн Э. Секс в человеческой жизни. – М., 1999.
6. Буртянский Д.Л., Кришталь В.В., Смирнов Г.В. Медицинская сексология. – Саратов, 1990.
7. Ворник Б.М. Расстройства половой идентификации. – Киев, 1998.
8. В поисках сексуальности: Сборник статей / Под ред. Е. Здравомысловой и А. Темкиной. – СПб., 2002.
9. Гульма Б. Л. Сексуальные преступления. - Харьков: НМЛ "Рубикон", 1994. –272 с.
10. Горошко Е.И., Холод А.М. Антропоцентризм экспрессивной стилистики транссексуалов:/Материалы конференции - Ростов-н/Д, 1995.С 24-26.
11. Завилянский, В.М. Блейхер, И.В., Крук, Л. И., Завилянская. Справочник по сексологии - 2-е изд., перераб. и доп. -К.: Выща школа, 1989. - 311 с.
12. Здравомыслова Е., Темкина А. Анализ нарратива: возможности реконструкции сексуальной идентичности // В поисках сексуальности: Сборник статей / Под ред. Е. Здравомысловой и А. Темкиной. – СПб.: Изд-во Д. Буланин. 2002. – С. 549-558.
13. Зимбардо Ф. Секс и застенчивость / Застенчивость. – М., 1991.
14. Имелинский К. Сексология и сексопатология. – М., 1986.
15. Каган В.Е. Воспитателю о сексологии. – М., 1991.
16. Каган В.Е. Психосексуальное воспитание детей и подростков. – Ленингр., 1990.
17. Каплан Х.С. Сексуальная терапия. – М., 1994.
18. Кащенко Е.А. Основы социокультурной сексологии. – М., 2002.
19. Келли Гери Ф. Основы современной сексологии. – Санкт-Петербург, 2000.
20. Кон И.С. Введение в сексологию. – М., 1988.
21. Кон И.С. Вкус запретного плода. – М., 1997.
22. Кон И.С. Лунный свет на заре. – М., 1988.
23. Кон И.С. Психология ранней юности. – М., 1989.

24. Крафт-Эбинг Р. фон. Половая психопатия, с обращением особого внимания на извращение полового чувства. Пер. с нем. – М.: Республика, 1996. – 591 с.
25. Крафт-Эбинг Р. Сексуальные катастрофы. – Минск, 1994.
26. Кришталь В.В. Сексуальна гармонія подружньої пари. – К., 1990.
27. Кушнирук Ю.И., Щербаков А.П. Популярно о сексологии. – Киев, 1988.
28. Лев-Старович З. Секс в культурах мира. – М., 1991.
29. Лоуэн А. Мужская и женская сексуальность / Любовь и оргазм. – М., 1997.
30. Лоуэн А. Секс и любовь. Любовь и секс / Любовь и оргазм. – М., 1997.
31. Люшер М. Сигналы личности. – Воронеж, 1993.
32. Мастерс У., Джонсон В., Колодни Р. Основы сексологии. – М., 1998.
33. Общая сексопатология. Руководство для врачей / Под ред. Г.С. Васильченко. – М.: Медицина, 2005. – 512 с.
34. Персональный сайт И.С.Кона <http://sexology.narod.ru/>
35. Психология и психоанализ сексуальности / Под ред. Д.Я. Райгородского. – Самара, 2002.
36. Ревеншторф Д. Расстройства отношений и сексуальные расстройства / Клиническая психология // Под ред. Ф. Пере. – СПб., 2004. – С. 1220-1255.
37. Психосексология: Хрестоматия / Сост. К. В. Сельченко / <http://www.myword.ru>
38. Розин В., Шапинская Р. Природа любви. – М., 1993.
39. Розин В. Психика и телесность / Психология и психоанализ сексуальности // Под ред. Райгородского Д.Я. – Самара, 2002.
40. Русский медицинский сервер <http://www.rusmedserv.com/psychsex/>
41. Сайт “Сексология и сексуальное здоровье” <http://autoeros.stealth.ru/>
42. Сексопатология: Справочник / Под ред. Г.С. Васильченко. – М., 1990.
43. Сексология: Хрестоматия / Под науч. ред. Д.Н. Исаева. – СПб., 2001.
44. Сосновский А. Лики любви. – М., 1992.
45. Старович З.-Л. Судебная сексология. – М.: Юридическая литература. –1991.
46. Тэннэхилл Р. Секс в истории. – М., 1995.
47. Фанти С. Сексуальность. Отношение между сексуальностью и агрессивностью / Микropsихоанализ. – М., 1991.
48. Фрейд З. «Культурная» сексуальная мораль и современная нервозность / Психология и психоанализ сексуальности // Под ред. Д.Я. Райгородского. – Самара, 2002.
49. Фрейд З. Три очерка по теории сексуальности // Психология бессознательного: Сб. произведений / Сост. М.Г. Ярошевский. – М.: Просвещение, 1989. – 448 с.

50. Фуко М. Супружеские узы / История сексуальности. – М., 1993.
51. Хорни К. Запрещённая женственность – фригидность / Женская психология. – СПб., 1993.
52. Хорни К. Роль сексуальности в невротической потребности в любви / Невротическая личность нашего времени. – М., 1993.

15. Інформаційні ресурси

1. Персональный сайт И.С.Кона [http:// sexology. narod.ru](http://sexology.narod.ru)
2. Сайт “Сексология и сексуальное здоровье [http://autoeros.stealth. ru](http://autoeros.stealth.ru)
3. Психосексология: Хрестоматия / Сост. К. В. Сельченко / <http://www.myword.ru>
4. Русский медицинский сервер <http://www.rusmedserv.com/psychsex/>
5. Сайт “Сексология и сексуальное здоровье” <http://autoeros.stealth.ru/>